

Sygn. akt II USKP 39/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku G. M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
Oddziałowi w O.

z udziałem zainteresowanej J. R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 listopada 2021 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania, pozostawiając
temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 24 października 2016 r. oddalił
odwołanie G. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

z dnia 25 września 2014 r. stwierdzającej, że odwołujący się podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej P. [...], w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że G. M. był wspólnikiem spółki cywilnej P. [...], prowadzącej działalność gospodarczą od 1 września 1999 r. Działalność spółki była związana z prowadzeniem restauracji i innych stałych palcówek gastronomicznych. Umowa spółki „P. [...]” spółka cywilna została zawarta w dniu 1 czerwca 1998 r. między wspólnikami J. R. a G. M.. W dniu 6 czerwca 1998 r. G. M. udzielił J. R. pełnomocnictwa w zakresie podejmowania wszelkich decyzji w jego imieniu w ramach zwykłego zarządu spółki cywilnej, a pełnomocnictwami z dnia 7 sierpnia 1999 r. i z dnia 21 stycznia 2000 r. oraz z dnia 14 maja 2001 r. umocował ją między innymi do występowania przed wszystkimi instytucjami, urzędami, osobami prawnymi i fizycznymi oraz do składania wszelkich oświadczeń mieszczących się w zakresie tego umocowania. Na podstawie pełnomocnictwa z dnia 11 października 2009 r. G. M. upoważnił J. R. do reprezentowania spółki cywilnej P. [...] oraz G. M. jako wspólnika tej spółki, przed wszystkimi sądami.

Odwołujący się zawiesił prowadzenie działalności gospodarczą jako wspólnik spółki cywilnej P. [...] od dnia 31 października 2008 r. (przedłużenie zawieszenia od dnia 1 kwietnia 2009 r.), a od dnia 29 maja 2009 r. wznowił działalność, po czym od dnia 10 czerwca 2009 r. ponownie ją zawiesił. Za okres od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. przekazał elektroniczne raporty rozliczeniowe z wyzerowanymi składkami. W dniu 31 stycznia 2008 r. zgłosił wyrejestrowanie się z ubezpieczeń z datą 1 stycznia 2003 r., a za okres od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. nie dokonał zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Pismem z dnia 10 czerwca 2011 r. odwołujący się poinformował organ ewidencyjny, że zaprzestał prowadzenia działalności jako wspólnik spółki cywilnej P. [...]. W złożonych zeznaniach podatkowych wykazał, że z pozarolniczej działalności za lata 2004, 2005, 2006 i 2007 uzyskał przychód i stratę. Za lata 2008-2009 nie złożył zeznań podatkowych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. Inspektorat w K. pismem z dnia 27 sierpnia 2014 r. poinformował odwołującego się o wszczęciu

z urzędu postępowania w sprawie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w ramach spółki cywilnej P. [...] za okres od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. i od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r.

G. M. przebywa w Stanach Zjednoczonych od 1985 r., a od połowy lat 90 posiada obywatelstwo tego państwa. Od 1987 r. prowadzi w N. firmę produkującą meble na zamówienie. Zatrudnia w niej około 40 osób. Nieruchomość P. [...] kupił w 1998 r. i założył spółkę cywilną z J. R., tj. siostrą swojej żony, z którą mieli po połowie udziałów w spółce. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej wyremontowali budynek spichlerza, który został zamieniony na 8 pokoi i restaurację. Działalność polegającą na prowadzeniu domu weselnego w S. prowadziła J. R., która mieszkała na terenie nieruchomości. Odwołujący się udzielił szwagierce pełnomocnictwa ogólnego do wszelkich czynności prawnych związanych z prowadzeniem działalności. Działalność ta miała charakter sezonowy, gdyż śluby są urządzone w tamtych rejonach głównie wiosną i latem. Wspólnicy podjęli decyzję o zaprzestaniu działalności, ponieważ koszty przewyższały dochody, a celem od początku nie było prowadzenie i rozwijanie firmy, tylko posiadanie miejsca rekreacyjnego na potrzeby własne. Nie było w planach rozwijania ośrodka konferencyjno-wypoczynkowego. W 2008 r. działalność formalnie zawieszono, a potem wznowiono ją na parę miesięcy, bo spółka miała zobowiązania wobec kontrahentów, którzy wcześniej zarezerwowali terminy wesel. W okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. dom weselny był prowadzony, ale tylko w lecie, natomiast od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. prowadzono go z uwagi na zobowiązania spółki. Na początku działalności odwołujący się płacił składki, ale w 2002 r. złożył w organie rentowym pismo informujące, że na stałe przebywa za granicą i tam płaci ubezpieczenia społeczne, dlatego nie uważa, iż powinien płacić składki w Polsce, zwłaszcza, że nie korzystał i nie zamierza korzystać ze świadczeń z ZUS-u, ani nie będzie ubiegał się o emeryturę. J. R. opłacała składki. Odwołujący się jest żonaty, ma trojkę dzieci. Żona i dzieci nie korzystały z ubezpieczeń społecznych w Polsce. Dzieci urodziły się w N. i są objęte

ubezpieczeniami amerykańskimi. Żona nie pracuje, więc ubezpieczenia za wszystkich członków rodziny płaci odwołujący się.

Sąd Apelacyjny w [X.] wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2009 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 grudnia 2008 r., zmieniającego zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. z dnia 11 czerwca 2007 r. i ustalającego, że P. [...] spółka cywilna J. R. i G. M. nie jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek i odsetek, kosztów upomnienia i kosztów egzekucyjnych w łącznej wysokości 61.818,07 zł plus dalsze odsetki od należności głównej liczone do dnia zapłaty: na ubezpieczenia społeczne za okres luty 2005 r. - kwiecień 2007 r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres wrzesień 2004 r. - kwiecień 2007 r. oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres wrzesień 2004 r. - kwiecień 2007 r.

Sąd Apelacyjny w [X.] wyrokiem z dnia 29 stycznia 2013 r. oddalił apelację J. R. - współnika spółki cywilnej P. [...] G. M. i J. R. - od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 16 kwietnia 2012 r., oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. z dnia 19 października 2009 r. stwierdzającej, że J. R. i G. M. prowadzący działalność pod nazwą P. [X.] s.c. z siedzibą w W. są dłużnikami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek za okres od maja 2007 r. do listopada 2008 r. w łącznej wysokości 17.779,81 zł plus odsetki od należności głównej.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2016 r. oddalił odwołanie G. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 19 listopada 2014 r. stwierdzającej, że G. M. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako współnik spółki cywilnej P. [...] w okresie od 29 maja 2009 r. do 10 czerwca 2009 r.

Przechodząc do rozważań prawnych, Sąd Okręgowy podkreślił, że przedmiotem postępowania sądowego jest ocena prawidłowości decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. dotyczącej stwierdzenia obowiązku podlegania G. M. ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności

gospodarczej P. [...] w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r.

Zdaniem Sądu, skarżący nie ma racji, zarzucając organowi rentowemu nieuwzględnienie w niniejszej sprawie rozstrzygnięć zawartych w wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 grudnia 2008 r. odnośnie do decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. z dnia 11 czerwca 2007 r. oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w [X.] z dnia 16 kwietnia 2009 r. w sprawie III AUa [X.], wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 10 kwietnia 2012 r. w sprawie IV U [...] i wyroku Sądu Apelacyjnego w [X.] z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie III AUa [Y.]. Orzeczenia te nie rozstrzygają o podleganiu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym odwołującego się, jako współnika spółki cywilnej P. [...], a dotyczą ustalenia wysokości zaległych składek na ubezpieczenia społeczne. Zatem pozostają one bez wpływu na niniejszą sprawę. Jedynie wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 kwietnia 2016 r. wydany w sprawie III AUa [Z.] dotyczy podlegania ubezpieczeniu społecznemu i podstawy wymiaru składek G. M., jako współnika spółki cywilnej P. [...]. Powyższym orzeczeniem Sąd Okręgowy oddalił odwołanie G. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 19 listopada 2014 r., stwierdzającej, że G. M. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako współnik spółki cywilnej P. [...] w okresie od 29 maja 2009 r. do 10 czerwca 2009 r.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zgodnie art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), G. M. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie. Odwołujący się w toku postępowania w żaden sposób nie udowodnił, że w tym czasie faktycznie nie prowadził działalności gospodarczej. Wskazywał jedynie, że udzielił pełnomocnictwa drugiemu współnikowi spółki do prowadzenia jej spraw w zakresie zwykłego zarządu oraz do dokonywania określonych czynności prawnych. Udzielenie pełnomocnictwa oraz fakt dokonywania czynności prawnych przez pełnomocnika w żadnym stopniu nie przesądza jednak, że odwołujący się nie

prowadził działalności gospodarczej. O faktycznym prowadzeniu przez G. M. działalności gospodarczej w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. świadczą: zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2007 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w ramach spółki P. [...], dokumenty rozliczeniowe złożone do organu rentowego za ten okres, zgłoszenie płatnika składek P. [...] s.c. z datą powstania obowiązku opłacania składek od dnia 1 maja 2008 r., elektroniczny dokument z dnia 3 listopada 2008 r. wyrejestrowujący płatnika od dnia 1 listopada 2008 r., pismo odwołującego się z dnia 10 czerwca 2011 r. zawiadamiające o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, na mocy którego Wójt Gminy S. wydał decyzję o wykreśleniu z ewidencji działalności gospodarczej, zawieszenie przez G. M. działalności gospodarczej jako wspólnika spółki od dnia 31 października 2008 r., złożenie przez odwołującego się zeznań podatkowych za lata 2004-2007. Nie było zatem podstaw, by uznać, że od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. G. M. nie podlegał ubezpieczeniom społecznym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą według przepisów prawa polskiego. Tym samym zaskarżona decyzja z dnia 25 września 2014 r., stwierdzająca obowiązek podlegania przez odwołującego się ubezpieczeniom społecznym, ze wskazanymi w niej podstawami wymiaru składek w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r., odpowiada prawu.

Na skutek apelacji ubezpieczonego, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 14 listopada 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 25 września 2014 r. w ten sposób, że stwierdził, iż G. M. w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. i od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej P. [...].

Sąd drugiej instancji wskazał, że pojęcie "osoba prowadząca działalność pozarolniczą" w rozumieniu art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń

społecznych jest zdefiniowane w przepisach poświęconych działalności gospodarczej. Ze względu na objęty sprawą okres, zastosowanie miały przepisy ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej, a następnie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Nie ulega wątpliwości, że działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Podleganie ubezpieczeniom społecznym wspólnika spółki cywilnej zależy od osobistego prowadzenia przez niego w tej spółce pozarolniczej działalności gospodarczej. O włączeniu do danego rodzaju ubezpieczenia społecznego decyduje więc fakt rzeczywistego wykonywania działalności gospodarczej w sposób ciągły i o charakterze zarobkowym. Prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, a nie tylko ma ją zgłoszoną do odpowiedniego rejestru, czy też zawarł umowę spółki cywilnej, której przedmiotem miało być prowadzenie działalności zarobkowej. Sam udział w spółce, niepołączony z jakimkolwiek prowadzeniem jej spraw, nie stanowi tytułu podlegania wspólnika obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, G. M. nie prowadził w spornym okresie pozarolniczej działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z całokształtu okoliczności sprawy, w tym dokumentów złożonych w trakcie postępowania przed Sądem drugiej instancji oraz zeznań odwołującego się, wynika bowiem, że skarżący od 1985 r. nie zamieszkuje w Polsce i od połowy lat 90-tych posiada obywatelstwo amerykańskie. Tam też prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest wytwarzanie mebli na zamówienie. W tym kraju od 1988 r. jest ubezpieczony. Tam znajduje się jego centrum życiowe, gdyż zamieszkuje w tym kraju z żoną i trójką dzieci. Ustalone okoliczności faktyczne stwarzały zatem podstawę do uznania, że w spornym okresie odwołujący się nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom, gdyż w tym czasie nie był on osobą prowadzącą działalność pozarolniczą.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego: (-) art. 2 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.) i art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności

gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że odwołujący się faktycznie nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej mimo tego, że działania jego miały zarobkowy charakter oraz miały cechy ciągłości i zorganizowania; (-) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że odwołujący się nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2007 r. i od 1 maja 2008 r. do 31 października 2008 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej P. [...], a także naruszenie przepisów postępowania: (-) art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na bezpodstawnym pominięciu dowodów wskazujących na wykonywanie działalności gospodarczej przez odwołującego się i w konsekwencji przyjęciu, że odwołujący się w spornym okresie faktycznie nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej, które to uchybienie miało przesądzający wpływ na wynik sprawy, ponieważ skutkowało bezpodstawnym przyjęciem niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w W.; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie rozważań należy podkreślić, że z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozagę nieważność postępowania. Zgodnie z art. 398³ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub podstawie naruszenia przepisów postępowania. Obie podstawy kasacyjne pozostają ze sobą w związku funkcjonalnym. W świetle art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382

k.p.c. nie jest bowiem możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541). I odwrotnie - zarzuty naruszenia przepisów postępowania mają znaczenie, jeżeli uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), zatem wpierw decyduje prawidłowo rozumiane prawo materialne, które określa przesłanki dochodzonego świadczenia, a te wyznaczają, jakie ustalenia stanu faktycznego są konieczne i mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu (art. 227 k.p.c.). Zarzuty podstawy procesowej nie mogą być dowolne, lecz muszą pozostawać w związku z normą prawa materialnego, od której zależy wynik sprawy. Poza tym nie powinny pomijać ograniczenia z art. 398³ § 3 k.p.c., w myśl którego podstawy skargi kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W postępowaniu kasacyjnym zachodzi też związanie ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W niniejszej sprawie skarżący w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia przepisów postępowania podnosi zarzut obrazy art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Odnosząc się do powyższego zarzutu, warto zauważyć, że w procesie cywilnym obowiązuje system tzw. apelacji pełnej, w którym postępowanie apelacyjne jest dalszym stadium postępowania przed sądem pierwszej instancji, a sąd apelacyjny ma prawo i często obowiązek ponownego badania sprawy, przeprowadzania w niezbędnym zakresie postępowania dowodowego oraz orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne jest zatem kontynuacją postępowania merytorycznego. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a nie apelację. Użyte w art. 378 § 1 k.p.c. sformułowanie, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę „w granicach apelacji”, oznacza w szczególności, iż sąd odwoławczy dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestając na materiale zebranym w pierwszej instancji (art. 381 i art. 382 k.p.c.) i kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu

sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55; Monitor Prawniczy 2008 nr 22, s. 37, z uwagami M. Kowalczuk; Palestra 2009 nr 1, s. 270, z glosą G. Rząsy i A. Urbańskiego). Z uwagi na merytoryczny charakter postępowania apelacyjnego, obowiązkiem sądu drugiej instancji nie może być poprzestanie na ustosunkowaniu się do zarzutów skarżącego, lecz musi nim być - niezależnie od treści zarzutów - dokonanie ponownych, własnych ustaleń faktycznych, a następnie poddanie ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Obowiązek czynienia ustaleń faktycznych w postępowaniu odwoławczym istnieje więc bez względu na to, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Jednocześnie obowiązkiem sądu drugiej instancji jest zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego niezależnie od stanowiska stron prezentowanego w toku postępowania oraz zarzutów apelacyjnych. Sąd drugiej instancji powinien dokonać wyczerpującej oceny ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia obowiązującego prawa materialnego i zdać z tej oceny relację w uzasadnieniu swojego wyroku (art. 328 § 2 *in fine* k.p.c.).

Co do naruszenia art. 382 k.p.c. godzi się nadmienić, że zarzut tej treści w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044 oraz z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 76/10, LEX nr 653665). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki

postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki: z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNP 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386). Artykuł 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile zachodzą ku temu powody. Uzupełnienie postępowania przed sądem apelacyjnym o dowody, które mimo wniosku strony sąd pierwszej instancji pominął, jest zaś uzasadnione wówczas, gdy dotyczą one okoliczności istotnych z punktu widzenia prawa materialnego mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (wyroki Sadu Najwyższego: z dnia 26 maja 1999 r., III CKN 254/98, LEX nr 521901; z dnia 2 marca 2000 r., III CKN 257/00, LEX nr 530723 i z dnia 17 lipca 2008 r., II CSK 102/08, LEX nr 447689). O tym jednak, czy ewentualne naruszenie przepisu art. 382 k.p.c. miało wpływ na wynik sprawy, decyduje prawo materialne, a ściślej to, czy nieprawidłowości w prowadzeniu postępowania dowodowego i ustalania podstawy faktycznej uniemożliwiły właściwą subsumcję przepisów materialnoprawnych, mających zastosowanie w rozstrzygnięciu sporu.

Z kolei zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną jedynie w wyjątkowych wypadkach, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji zawiera braki uniemożliwiające dokonanie przez Sąd Najwyższy oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia. Tylko wówczas stwierdzone wady mogą mieć wpływ na wynik sprawy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 272/00, niepublikowany; z dnia 25 października 2000 r., IV CKN 142/00, niepublikowany; z dnia 7 lutego 2001 r., V CKN 606/00, niepublikowany; z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 302/03, niepublikowany; oraz postanowienie z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 293/12, OSNC

2012 nr 12, poz. 148). W postępowaniu przed sądem drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. ma przy tym odpowiednie zastosowanie. Uzasadnienie tego sądu nie musi więc ściśle odpowiadać przytoczonym w nim wymaganiom. Istotne jest natomiast, żeby zawierało te elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznawanej sprawy są potrzebne do rozstrzygnięcia sporu. Wyrok sądu drugiej instancji powinien zatem opierać się na ustalonej przez ten sąd podstawie faktycznej i prawnej, ponieważ postępowanie apelacyjne, stosownie do art. 378 § 1, art. 382 i art. 381 k.p.c., jest kontynuacją merytorycznego rozpoznania sprawy. Oznacza to, że istota i specyfika postępowania apelacyjnego usprawiedliwia dochowanie przez sąd drugiej instancji tych elementów, spośród wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c., które stanowią podstawę i zakres jego orzekania. Należą do nich ustalenia faktyczne, zastosowanie prawa materialnego, odniesienie się do wszystkich wniosków i zarzutów apelacyjnych oraz do stanowiska strony przeciwnej. Wypełnienie wymagań stawianych uzasadnieniu sądu drugiej instancji może polegać na podzieleniu i uznaniu za własne ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji oraz zaakceptowaniu oceny prawnej tego sądu. Ma to miejsce w sytuacji oparcia rozstrzygnięcia na przejętych ustaleniach faktycznych, które stają się ustaleniami sądu drugiej instancji oraz zaakceptowaniu przeprowadzonych przez sąd pierwszej instancji rozważań prawnych. Nie ma również przeszkód do oparcia orzeczenia apelacyjnego na częściowo podzielonych ustaleniach faktycznych sądu pierwszej instancji, które wymagają skorygowania lub uzupełnienia w niewielkim zakresie, właściwie oznaczonym i omówionym. Istotne jest, żeby podstawa faktyczna orzeczenia sądu drugiej instancji była dobitnie i właściwie określona. Jeżeli jednak sąd ten przyjmuje odmienne rozstrzygnięcie, niż sąd pierwszej instancji, oparte na innej podstawie faktycznej, powinien dokonać własnych, stanowczych ustaleń faktycznych, do których odnosi zastosowaną podstawę prawną i w uzasadnieniu wskazać te ustalenia.

W rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia przez Sąd Apelacyjny powyższych przepisów procesowych, które zaważyło na wyniku sporu. Zmieniając wyrok Sądu Okręgowego, Sąd drugiej instancji poczynił bowiem ustalenia oparte głównie o dowody przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym, nie odnoszą się w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia do materiału dowodowego

zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, który stanowił dla tego Sądu oparcie dla skonstruowania odmiennej podstawy faktycznej, do jakiej odniesiono subsumcję przepisów prawa materialnego.

Godzi się zatem przypomnieć, że zgodnie z art. 6 ust. 5, art. 11 ust. 2 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423, dalej: ustawa systemowa), osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu, a także – na swój wniosek - dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Natomiast w świetle art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, w tym gospodarczej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309; z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738). W rezultacie, nie ma wątpliwości, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, choć stopień natężenia jego aktywności może być różny.

W stanie faktycznym poddanym ocenie w rozpoznawanej sprawie legalna definicja pojęcia działalności gospodarczej została zawarta w art. 2 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), a następnie w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.). Pod pojęciem działalności gospodarczej rozumiano zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. W obecnym stanie prawnym definicję działalności gospodarczej zawiera art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r., poz. 646

ze zm.). Zgodnie z tym ostatnim przepisem działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. We wszystkich tych definicjach nacisk jest położony na zorganizowany i zarobkowy charakter, ciągłość i profesjonalizm.

Działalność gospodarcza musi bowiem odpowiadać pewnym cechom. W ujęciu tradycyjnym działalność gospodarcza charakteryzuje się profesjonalnością, samodzielnością, podporządkowaniem zasadzie racjonalnego gospodarowania, celem zarobkowym, trwałością prowadzenia, wykonywaniem w sposób zorganizowany oraz uczestniczeniem w obrocie gospodarczym. Właściwości cechujące działalność gospodarczą, które powinny występować łącznie, to działanie stałe, nieamatorskie, nieokazjonalne, z elementami organizacji, planowania i zawodowości rozumianej jako fachowość, znajomość rzeczy oraz specjalizacja (zob. B. Gudowska i J. Strusińska-Żukowska (red.): Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, Warszawa 2011, s. 106-107). O działalności gospodarczej można mówić, jeżeli są spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki (zarobkowy cel prowadzonej działalności, jej zorganizowany charakter, ciągłość jej wykonywania). W konsekwencji w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że podstawą powstania tytułu ubezpieczeń społecznych w oparciu o prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, co oznacza konieczność stwierdzenia w oparciu o odpowiednie ustalenia faktyczne, że dana osoba rzeczywiście prowadzi (ła) działalność zarobkową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732).

Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się przykładowo przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451; z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382).

Ciągłość działalności gospodarczej ma dwa aspekty. Pierwszy to powtarzalność czynności, tak aby odróżnić prowadzoną działalność gospodarczą od jednostkowej umowy o dzieło lub zlecenia albo umowy o świadczenie usług, które same w sobie nie stanowią lub nie składają się jeszcze na działalność gospodarczą. Przejawem działalności gospodarczej nie są działania o charakterze sporadycznym, doraźnym, okazjonalnym lub incydentalnym. Drugi aspekt, wynikający zresztą z pierwszego, to zamiar niekrótkiego prowadzenia działalności gospodarczej. Oba aspekty zależą od zachowania osoby podejmującej działalność gospodarczą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13, LEX nr 1444493). Wykonywanie działalności gospodarczej polega na powtarzalności podjętych działań, które podporządkowane są regułom zysku i opłacalności, a nie incydentalne, pojedyncze czynności (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2016 r., I UK 196/15, LEX nr 2010791; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 21 września 2017 r., I UK 366/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 98).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że elementem kreującym działalność gospodarczą jest jej zarobkowy charakter. Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostaje spełniona wtedy, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, a także wówczas, gdy mimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578). Generowanie strat przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą (zamiast spodziewanych zysków), z uwagi na koszty działalności przewyższające dochód, nie przekreśla jej zarobkowego charakteru. Inaczej należy jednak ocenić sytuację, w której od początku wymiernym, stałym i założonym z góry kosztem, nieznajdującym pokrycia w przewidywanych i zakładanych zyskach, staje się opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości znacznie przekraczającej obowiązujące minimum. Takie generowanie kosztów prowadzonej działalności nie jest uzasadnione potrzebą inwestowania w podjęte przedsięwzięcie celem jego perspektywicznego rozwoju. Może to prowadzić do wniosku, że założenia wynik finansowy prowadzonej działalności jest nieistotny. To z kolei może

wskazywać na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i rzeczywistego wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej, ile formalnego włączenia się do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 2015 r., I UK 453/14, LEX nr 1917365; z dnia 4 listopada 2015 r., II UK 437/14, LEX nr 1954231; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 102/16, LEX nr 2307123; z dnia 28 listopada 2017 r., III UK 273/16, OSNP 2018 nr 8, poz. 112).

Nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie w spornych okresach czasu pod firmą spółki cywilnej P. [...] prowadzona była działalność gospodarcza w powyższym rozumieniu. Błędnej jest jednak stanowisko, zgodnie z którym wspólnik spółki cywilnej podlega ubezpieczeniom społecznym, nawet gdy z jakichś powodów osobiście nie wykonuje działalności gospodarczej, lecz działalność ta jest wykonywana przez spółkę (pozostałych wspólników). Zakłada ono poniekąd, że samo uczestnictwo w spółce cywilnej prowadzącej działalność gospodarczą stanowi podstawę do ubezpieczenia społecznego wspólnika niewykonyującego takiej działalności. Pogląd ten nie jest trafny. Zdaje się bazować na podmiotowości (prawnej) spółki cywilnej, której funkcjonowanie i osiągnięcie celu gospodarczego (art. 860 § 1 k.c.) miałyby przesądzać o podleganiu wspólnika ubezpieczeniom, bez względu na to, czy faktycznie prowadzi on działalność gospodarczą. Poszukiwanie podstawy do ubezpieczenia społecznego w samym statusie wspólnika mogłoby być uprawnione w odniesieniu do wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz do wspólników spółek osobowych (jawnej, komandytowej lub partnerskiej), jednak nie w odniesieniu do wspólnika spółki cywilnej. W ustawie systemowej zachodzi bowiem wyraźne wydzielenie określonego kręgu wspólników jako podlegających ubezpieczeniom społecznym z uwagi na ich status w tych spółkach (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4) od innych osób prowadzących pozarolniczą działalność, do których należą wspólnicy spółek cywilnych prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1). W konsekwencji tego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego zauważa się, że jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega obowiązkowo

ubezpieczeniom społecznym na podstawie tytułu wynikającego z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. W świetle tego przepisu, samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 września 2013 r., II UK 36/13, LEX nr 1391783; z dnia 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225; z dnia 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10, LEX nr 598436 i z dnia 12 lipca 2017 r., II UK 295/16, LEX nr 2347776).

Inaczej rzecz się przedstawia w przypadku wspólników spółek cywilnych. W odniesieniu do tej kategorii ubezpieczonych w judykaturze wyrażany jest pogląd, zgodnie z którym podleganie ubezpieczeniom społecznym wspólnika spółki cywilnej zależy od osobistego prowadzenia przez niego w tej spółce pozarolniczej działalności gospodarczej. W systemie ubezpieczeń społecznych wspólnik spółki cywilnej traktowany jest tak jak osoba prowadząca działalność gospodarczą i stąd jego ubezpieczenie zależy od osobistego prowadzenia takiej działalności (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., I UK 275/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 59; z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 244/09, LEX nr 57782; z dnia 26 marca 2008 r., I UK 251/07, OSNP 2009 nr 13 – 14, poz. 179; z dnia 13 stycznia 2009 r., II UK 146/08, OSNP 2010 nr 13 – 14, poz. 174; z dnia 17 kwietnia 2018 r., II UK 58/17, LEX nr 2488692).

Zauważa się, że spółka cywilna nie prowadzi działalności gospodarczej. Spółka cywilna jest jedynie wewnętrznym stosunkiem zobowiązaniowym wspólników. Działalność gospodarczą mogą prowadzić tylko jej wspólnicy i z tego tytułu podlegają ubezpieczeniu. Wspólnik spółki cywilnej staje się przedsiębiorcą, gdy podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą, a nie dlatego, że przystępuje do spółki cywilnej. Ubezpieczeniom społecznym wspólnik podlega nie z racji uczestnictwa w spółce, lecz samodzielnie, skutkiem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie przepisów o działalności gospodarczej. W systemie ubezpieczeń społecznych wspólnik spółki cywilnej traktowany jest tak jak osoba prowadząca działalność gospodarczą i stąd jego ubezpieczenie zależy od osobistego prowadzenia takiej działalności. Czym innym jest natomiast cel działalności gospodarczej spółki (art. 860 § 1 k.c.). Realizacja tego celu, mimo

okresowego nieprowadzenia działalności gospodarczej przez jednego wspólnika, nie oznacza, że ten wspólnik, który ani nie występuje ze spółki, ani nie dokonuje wyrejestrowania z ewidencji swojej działalności, ma inną podstawę ubezpieczenia społecznego niż określona w art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej oraz w związku z art. 2 Prawa działalności gospodarczej i art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Osiągnięcie lub realizacja wspólnego celu gospodarczego spółki nie stanowią warunku ubezpieczenia społecznego wspólnika, gdyż jest to cel wynikający z wewnętrznego zobowiązania wspólników. Ubezpieczenie społeczne stanowi pochodną prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu wskazanych ustaw, natomiast ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie wkracza w zakres prawa zobowiązań dotyczącego spółki cywilnej, wyznaczonego Kodeksem cywilnym i umową spółki. Ubezpieczenie społeczne wspólnika spółki cywilnej zależy więc od osobistego prowadzenia w tej spółce działalności gospodarczej.

W razie sporu o podleganie ubezpieczeniom społecznym przez wspólnika spółki cywilnej to odwołujący się powinien wykazać nieprowadzenie tej działalności. Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca będący osobą fizyczną może podjąć działalność po uzyskaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Istnienie wpisu w ewidencji działalności gospodarczej nie przesądza o faktycznym prowadzeniu takiej działalności, ale prowadzi do domniemania prawnego w rozumieniu art. 234 k.p.c., według którego osoba wpisana w ewidencji jest traktowana jako prowadząca działalność gospodarczą. Domniemanie takie może być obalone, ale wymaga to przeprowadzenia przeciwdowodu. Przeprowadzenie przeciwdowodu obciąża stronę twierdzącą o faktach przeciwnych twierdzeniom wynikającym z domniemania (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198; z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309; z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311). W konsekwencji Sąd Najwyższy przyjmuje, że ciężar dowodu wykazania nieprowadzenia działalności gospodarczej (art. 6 k.c.) spoczywa na ubezpieczonym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r., III UK 133/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 114).

W niniejszej sprawie w ocenie Sądu Apelacyjnego, odwołujący się sprostął spoczywającemu na nim ciężarowi dowodu i wykazał, że w spornych okresach nie prowadził działalności gospodarczej w podanym wyżej znaczeniu w ramach spółki cywilnej P. [...] G. M. i J. R.. Od 1985 roku nie zamieszkuje bowiem w Polsce, a od połowy lat 90-tych posiada obywatelstwo amerykańskie. W tym kraju prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest wytwarzanie mebli na zamówienie i tam od 1988 roku podlega ubezpieczeniu. W Stanach Zjednoczonych Ameryki ma też swoje centrum życiowe: zamieszkuje tam z żoną i trójką dzieci. Pozarolnicza działalność gospodarcza jest prowadzona przez drugą wspólniczkę tejże spółki. Tymczasem w toku postępowania przed Sądem Okręgowym zgromadzono materiał dowodowy, który wskazuje, że mimo usytuowania przez G. M. centrum życiowego w Stanach Zjednoczonych Ameryki, a także umocowania J. R. do dokonywania w imieniu odwołującego się czynności dotyczących spraw spółki, podejmował on w latach 2003 – 2008 na terytorium Polski szereg przedsięwzięć związanych z prowadzoną przez P. [...] s.c. działalnością gospodarczą. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie odniesiono się do tych dowodów i nie wyjaśniono sprzeczności w przyjętych przez Sądy obu instancji odmiennych podstawach faktycznych zapadłych rozstrzygnięć. Tym bardziej, że zarządzanie sprawami spółki i podejmowanie decyzji w zakresie prowadzonej przez nią działalności gospodarczej niekoniecznie wymaga stałej obecności wspólnika w Kraju, a czynności takie mogą być też realizowane przez ustanowionego w tym celu pełnomocnika. Sąd Apelacyjny dokonał zatem subsumcji przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego sprawy, naruszając tym samym także te przepisy.

Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.